

Székely

A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET LAPJA

5/3

TARTALOM

Mátyus Aliz: Magyarország 1000 éves – A szomszéd érdekes 1

Közművelődési jelenségek és jelentések

Lipp Márta: Tanulmány a „Veszélyeztetett társadalmi csoportok reintegrálását szolgáló közművelődési modellkísérlet” megalapozásához 2

Sághy Erna: „Mit tudunk magunkról?” – Beszélgetés Makovecz Benjáminnal a Magyar Művelődési Társaság pályázata kapcsán 9

Arcképek

Kóka Rozália 11

Barsi Ernő 14

Az interjúkat készítette: Sághy Erna

Dr. Hermann Istvánné: Szó és kép – A Magyar Olvasástársaság konferenciájáról 17

Kárpát-medencei kulturális műhelyek

Romhányi András: Kárpát-medencei közművelődési civil szervezetek fóruma (Budakalász, 2000. június 2–4.) 21

Wéber Júlia: Örömi örömök – Az I. Örömi Nyári Fesztivál hírei 25

Természet – tudomány – ember

Lipp Tamás: A rendtartó falu 27

Bóka Mária válogatása a 2000. január-június között megjelent könyvekből 29

Hírek, felhívás

A SZÍN a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg
SZÍN 5/3 – 2000. június

SZÍN – országos közművelődési folyóirat. Megjelenik kéthavonta. A Magyar Művelődési Intézet lapja.
Szerkesztő bizottság: Bóka Mária (Székesfehérvár), Gyulai Lajos (Miskolc), Jagasics Béla (Zalaegerszeg),
Kary József (Eger), Romhányi András (Magyar Művelődési Intézet), Szabados Péter (Kaposvár)

Főszerkesztő: MÁTYUS ALIZ

Kiadja a Magyar Művelődési Intézet. Felelős kiadó: FÖLDIÁK ANDRÁS

A szerkesztőség címe: 1011 Budapest, Corvin tér 8.

Postacím: 1251 Budapest, Pf. 101. Tel.: 201-5053; Fax: 201-5764

Megrendelhető a szerkesztőség címén.

Évi hat szám ára áfával: 607 Ft + postaköltség

Borítóterv: Szüts Eszter

E számunkat Pálinkás Bence György útirajzaival illusztráltuk.

ISSN 1416-6925

MAGYARORSZÁG 1000 ÉVES – A SZOMSZÉD ÉRDEKES

Hosszútávú osztrák-magyar közös projekt született a Magyar Köztársaság Bécsi Nagykövetsége kezdeményezésére, melynek eszmei szerzője Izinger Anna követségi tanácsos.

A projekt a Bécsi Magyar Történeti Intézet szakmai támogatásával jött létre, osztrák és magyar lebonyolító intézményei pedig az Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut Bécsben és a Magyar Országos Levéltár Budapesten.

Célja osztrák és közép-európai kutatók figyelmét szomszédos országok, jelen esetben – a projekt első szakaszában – Magyarország történelme felé fordítani, és ezzel hozzájárulni ahhoz is, hogy a történettudomány terén megmutatkozó kiemelkedően jó osztrák-magyar tudományos együttműködés az új, fiatal generációk körében töretlenül folytatódjék.

A pályázatot múlt év decemberében hirdették meg "Magyarország 1000 éves – A szomszéd érdekes" címmel Ausztria valamennyi egyetemén és történeti kutatóhelyén, fiatal (max. 35 év), Ausztriában tanuló vagy kutató történészek számára egy – legalább 50 oldal terjedelmű – az ezer éves magyar történelem bármely területét feldolgozó tudományos munka elkészítésére. A kiírásra jelentkezők közül a magyar és osztrák történészekből álló zsűri 8 fiatal kutató pályázatát fogadta el. A projektben résztvevők három hónapos magyarországi kutatói ösztöndíjat kapnak, és a projekt teljes időtartama alatt felkért neves magyar és osztrák történészek konzultánsi támogatása áll rendelkezésükre. A pályamunkák egy-másfél év alatt készülnek el, amelyeket magyar és osztrák történészekből álló zsűri értékelt. A legjobb munkák 10.000–50.000 Schillinges pályadíjakban részesülnek, és német nyelvű kötetben jelennek meg.

A projekt finanszírozói az Aktion Österreich–Ungarn Alapítvány/Budapest–Bécs, és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma.

A fiatal kutatók és a konzultánsok első találkozására és ismerkedésére 2000. június 6-án került sor a Magyar Köztársaság Bécsi Nagykövetségének Bankgasse-i épületében. A konferencián neves osztrák és magyar történészek vettek részt, osztrák részről többek között Dr. Csáky Móritz a grázi egyetem professzora, Dr. Waltraud Heindl professzorasszony az Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut igazgatója és prof. Dr. Horst Haaseltsteiner az Osztrák Tudományos Akadémia Történeti Szakbizottságának elnöke, magyar részről pedig Dr. Gecsenyi Lajos a Magyar Országos Levéltár főigazgatója, Dr. Szakály Sándor a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatója, Dr. Ujváry Gábor a Bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatója.

A fiatal kutatók tanulmányai többek között az 1956–89 közötti magyar-osztrák kapcsolatokkal, Burgenland Ausztriához csatolásával, az 1919-es magyar tanácsköztársaság és az osztrák szociáldemokrácia közötti kapcsolatokkal, valamint az USA szerepével az 1956-os magyar forradalomban foglalkoznak.

A nyolc pályázó konzultánsai az MTA Történettudományi Intézetének: Dr. Rész Imre, Dr. Vida István, Dr. Vörös Boldizsár, az 56-os Intézetnek: Dr. Békés Csaba, a Mezőgazdasági Múzeumnak: Dr. Csoma Zsigmond dolgozói, illetve az ELTE: Dr. Heiszler Vilmos és a Közép-Európai Egyetem: Dr. Szende Katalin tanárai.

Közép-Európa népeinek együttműködéséhez elengedhetetlen feltétel, hogy ezek a népek ismerjék egymás kultúráját, történelmét, nyelvét. Mi fontosnak tartjuk, hogy megismerjük a nyugati világot, de az is fontos, hogy a mi értékeink is ismertté legyenek. A magyar államiság ezer éves évfordulója, a Magyar Millennium jó alkalmat kínál olyan rendezvényekre, programokra, amelyek ezt a kölcsönös megismerést szolgálják. Ausztria és Bécs pedig különösen alkalmas helyszín egy ilyen program beindítására, hiszen Közép-Európa történelmének több évszázados közös szakasza az egymásról való ismeretek és a személyes kapcsolatok gazdag központját hozta itt létre. A fiatal osztrák történészek keleti szomszédjukra – ránk – vetett szeme azt a szomszéd-ismeretet hivatott elősegíteni, amely megszólalásra bír a másik érdekében.

A bécsi Magyar Nagykövetség ezen gondolatok jegyében kezdeményezte a Magyarország 1000 éves – A szomszéd érdekes című projektet.

Editorial helyett

Mi van abban olyan vonzó, ha egy projekt arra ösztönöz fiatal osztrák történészeket, hogy a magyar történelemmel foglalkozzanak?

Nekem elsősorban az, hogy a megismerő tevékenység a szomszédra irányul. Ma, amikor a távoli és a minél távolabbi az igazán vonzó. A távoli és az egzotikus. Minél kevésbé ismerjük, annál inkább. Az ilyenről még azt is elhisszük, hogy tudása üdvöztető lehet. S ha épp valamely keleti életfilozófia-életszemlélet-gyakorlat keltette fel kíváncsiságunkat, használhatónak véljük. Még ha nálunk esetleg – ahogy ez gyakorta előfordul – csak amerikai közvetítésen keresztül lehet is hozzájutni. (Mert az az amerikai már járt ott, s most mint tudója annak a távolinak, megírja róla könyvét, mely jól emészthetősége folytán ráadásul nagy keresletnek örvend.)

Osztrák fiatalok vállalkoztak arra, hogy a magyar történelemmel foglalkozzanak. Ha a projekt a másik iránnyal kezdődött volna, mindjárt szokványosabb lenne. Magyar történészek mennek nyugatabbra – ha mindjárt a szomszédba is – osztrák történelmet búvárokodni. Milyen jó is, hogy ez a Millennium feloldja a sokszor előnyöket vesztieni engedő szerénységet.

S még valami az eszembe jut. Szintén e projekt révén. Annak idején Tausz Katalinnal (korábban megjelent közös könyvünk sikerén felbuzdulva) azt terveztük, hogy Sértett városok címmel – ő Balassagyarmatot és Salgótarját, én Pápát és Veszprémet bemutatva – lerántjuk a leplet Salgótarjáról és Veszprémről, amely városok árnyékában a korábban karakteres, később fejlődési lehetőségüktől némileg megfosztott városok, azaz Balassagyarmat és Pápa szenvedtek. Menyíivel jobb ötlet lenne – s máig is használható! – egy-egy ösztöndíjjal a veszprémieket pápai, a salgótarjániakat pedig balassagyarmati feltárási munkára bírni. S mellette a két másik irány is megvalósulhatna, a pápaiak is Veszprémet, és a balassagyarmatiak is Salgótarját. Még akkor is, ha az – az analógiákkal játszva – a nyugat felé mutató irány. Oldódni is indulhatna talán az a másik iránt némiképp vakká tevő ellenérzés, amely a rivalizálásból fakad, és (s ez csak az élet ironiája) sőt a Pápa Millenniumi nagyünnepélyéről szóló hírből (Millenniumi Országjáró, I. évfolyam 1. szám. 2000. július-augusztus). „Elégedetten fordulhattak másik oldalukra a pápai ősapák a Kálmária meg az alsóvárosi temetőikben, ugyanis győzött az évszázados elszántság, a történelem igazságot szolgáltatott: 2000. június 2-án Pápa Veszprém megye székvárosa. Igaz, hogy csupán egyetlen napra, a Millenniumi Megye nap rendezvényeinek idejére, de ennek felemlegetése olyan időt pocskoló szórászhasonlat, amely mindössze azt a néhány akadékoskodót minősíti, akinek egy ilyen szép napon – amit nyilván arany betűkkel jegyeznek fel a pápai helytörténészek – még erre is futja figyelmükből.” A Millenniumi Megye nap egyébként arra hivatott, hogy 47 millenniumi zászlót átadjanak annak a 47 településnek, ahol ebből az alkalomból nem szerveztek külön ünnepséget. A beszámoló viszont még arra is hivatott, hogy amit megtesz Veszprém–Pápa vonatkozásában, megtegye Veszprém és Győr-Moson-Sopron megyékében is. „...Ivanics Ferenc, a Győr-Moson-Sopron megyei közgyűlés elnöke... a rossz nyelvek szerint jövendő birtokait ugrott át megszemlélni, hisz köztudott, hogy a korábban Győr-Sopron megyéhez átszervezett Veszprém megyei települések után újabb hat község fejezte ki ez irányú igényét, s a helyi képviselő-testületek döntései után már csak az Országgyűlés jóváhagyására várnak. Ivanics nem zárta ki, hogy jövőre szűkebb (de egyre táguló) hazájában hasonló rendezvényen ünnepeljék Győr-Moson-Sopron megye (a jogelőd megyékkel értendő) 1001. születésnapját.”

Rivalizálunk, ellentéteket szítunk, s mint a velünk együtt tíz éve szabad országok és mi, csak egymás ellenére és csak minden egyedül tudjuk elképzelni bejutni a paradicsomba, (ez esetben értsd: az Európai Unióba).

Hát ezért olyan vonzó nekem a bécsi Nagykövetség projektje. Első lépésében azt akarja, hogy a fiatal osztrák történészek velünk foglalkozzanak. S az egész projekt szemlélete és hangja olyan jóleső, hogy kíváncsivá tesz következő lépéseire.

MÁTYUS ALIZ